

Stockholmsregionens utveckling under 2021

**Uppföljning av den regionala
utvecklingsplanen RUF5 2050**

Sammanfattning

Den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUFS 2050) pekar ut riktningen för regionen mot visionen att Stockholmsregionen ska vara Europas mest attraktiva storstadsregion. Den långsiktiga utvecklingen i Stockholmsregionen följs upp genom ett antal indikatorer. Dessa indikatorer finns från och med 2022 tillgängliga via Region Stockholms hemsida där de uppdateras löpande. Eftersom alla indikatorer inte uppdateras årligen bör de främst studeras i ett längre trendperspektiv. Sammanfattningsvis visar uppföljningen av indikatorerna att det finns områden där trenden är positiv och måluppfyllelsen är nära. Det gäller exempelvis andelen gymnasieelever som får sin examen inom tre år och bredbandsutbyggnaden. Det finns också områden där det krävs fördjupade insatser för att vända utvecklingen. Det gäller bland annat bostadsbyggandet.

I RUFS 2050 finns nio regionala prioriteringar som Stockholmsregionens aktörer behöver kraftsamla kring på kort sikt. Genom att fokusera på dessa nio regionala prioriteringar görs en samlad bedömning för Stockholmsregionens utveckling år 2021. För de regionala prioriteringarna märks både positiva och negativa utfall och covid-19-pandemin har påverkat flera delar. Bostadsbyggandet har under 2021 inte ökat till de nivåer som behövs för att nå målen och bedömningen, baserat på bland annat Boverkets prognoser, är att detta inte heller kommer att ske under de närmaste åren. De regionala stadskärnorna i länet fortsätter däremot att utvecklas. För resorna i länet har pandemin haft stora effekter men det är svårt att se de långsiktiga konsekvenserna. Årets uppföljning visar även att laddningsbara bilar i länet har ökat markant 2021 samt att transportsektorns direkta klimatpåverkan är fortsatt hög även om det långsamt går i rätt riktning.

Även om den totala arbetslösheten i länet har sjunkit under 2021 så har långtidsarbetslösheten ökat. I skolan är det en större andel gymnasieelever som klarar sin examen på tre år och grundskolan uppvisar en positiv trend gällande behörighet till gymnasieskolan. Gällande Stockholmsregionens forskning och innovation är utgångsläget bra, Stockholmregionen är den mest innovativa regionen i Europa med flera framgångsrika universitet och högskolor. Stockholmsregionen har en generellt sett god folkhälsa men det finns indikationer på att pandemin har påverkat hälsan negativt. Pandemin har haft negativa effekter på vissa delar av länets näringsliv, speciellt besöksnäring men effekterna på hela näringslivet blev inte så omfattande som tidigare befarats.

Stockholmsregionen är en snabbt växande huvudstadsregionen med ett starkt näringsliv och attraktionskraft. Utvecklingen i Stockholmsregionen kommer kommande år att påverkas av tre grundfaktorer: befolkningstillväxten (fortfarande stark om än en lägre takt än tidigare),

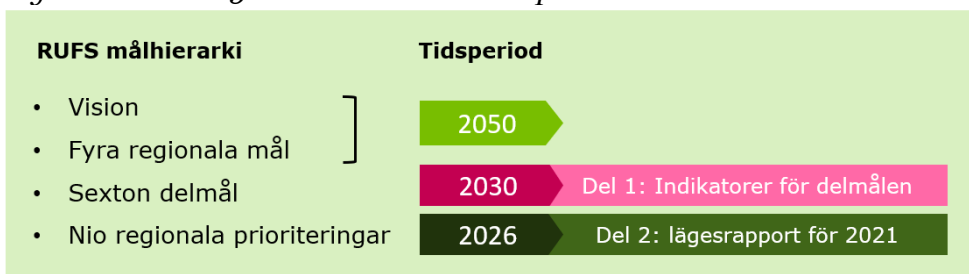
covid-19 pandemin samt klimatomställningen. Därtill står Stockholmsregionen inför ett antal nyckelfrågor där kraftsamling behövs kommande år:

- Bostadsförsörjning och attraktiva livsmiljöer
- Stärk regionala grundförutsättningar för tillväxt
- Omställning i transportsektorn
- Kompetensförsörjning
- Skillnader i folkhälsa
- Elförsörjning

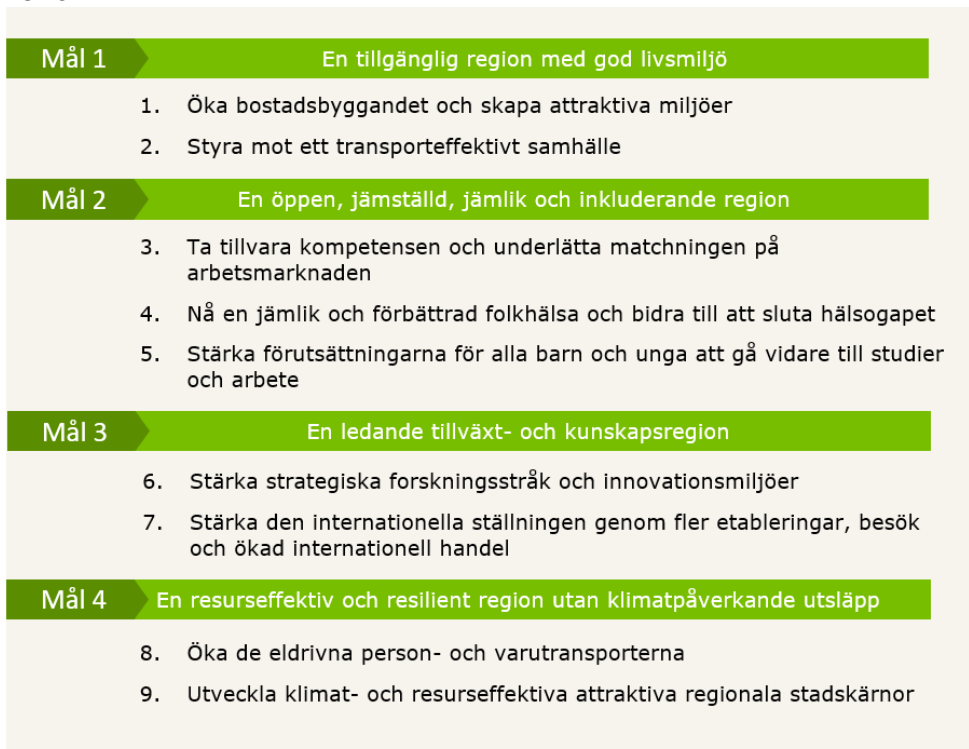
1. Inledning

Tillväxt- och regionplanenämnden har i uppdrag att, i samråd med regionstyrelsen, under 2019 - 2026 årligen följa upp den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUFSS 2050)¹. Denna rapport utgör uppföljningen för år 2021. Målen och det kontinuerliga arbetet med RUFSS 2050 är omfattande. För att kunna genomföra en årlig utvärdering har därför nya arbetsätt, jämfört med tidigare uppföljningar, krävts och vissa avgränsningar gjorts. Rapporten är uppdelad i flera delar utifrån målstrukturen i RUFSS 2050 som i sin tur är uppdelad i vision, regionala mål, delmål och regionala prioriteringar som är satta för olika tidsperioder.

Figur 1. RUFSS 2050 målhierarki och tidsperioder

Figur 2. Fyra regionala mål till 2050 och nio regionala prioriteringar till 2026

¹ LS 2015–0084, LS 2018–0279

Del 1: Indikatorer för delmålen - nu tillgängliga via hemsidan

Första delen av rapporten är en kort uppföljning av de 16 delmålen. En nyhet för i år är att indikatorerna som mäter delmålen nu finns tillgängliga på en webbapplikation via Region Stockholms hemsida där de uppdateras löpande. I webbapplikationen samt i bilagans appendix går det även att få en överblick över hur Stockholmsregionen ligger till i förhållande till uppsatta mål. Även länets lägesbild över transportsektorn, "Trafik och mobilitetsrapporten" finns tillgänglig i webbapplikationen. Denna del visar den långsiktiga utvecklingen i Stockholmsregionen genom att följa upp ett antal indikatorer.

Del 2: Lägesrapport för år 2021

Den andra delen av rapporten fokuserar på utvecklingen under år 2021. Detta följs upp genom att analysera RUFSS nio regionala prioriteringar. Skälet till att uppföljningen fokuserat på de regionala prioriteringarna är att dessa har en tydligare koppling till vad Stockholmsregionens aktörer behöver kraftsamla kring på kort sikt. Här ges en samlad bedömning av samtliga nio prioriteringar, utförliga analyser och källhänvisningar finns i bilaga 1.

Del 3: Nyckelfrågor

I årets uppföljning av Stockholmsregionens utveckling, som har fokus på de regionala prioriteringarna, identifieras avslutningsvis tre grundfaktorer och sex nyckelfrågor som behöver vara i fokus kommande år för att nå målen.

2. Stockholmsregionens utveckling över tid

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Tillkommande bostäder		●	●	●	●	●	
Kollektivtrafik stadskärnor	●				●	—	
Upplevt trafikbuller	●	—	—	—	—		
Luftkvalitet	●	—	—	—	—		
Bebyggelse i tillgängliga lägen	●	—	—	—	●		
Medellivslängd		●	●	●	●	●	
Förvärvsfrekvens 20-64 år		●	●	●	●	●	
Gap förvärvsfrekvens (inrikes-utrikes)		●	●	●	●	●	
Gymnasiebetyg inom 3 år	●	●	●	●	●	●	●
Tillit till grannar	●	—	●	—	●	—	●
Oro för brott			●	●	●	●	●
Utsatt för våldsbrott		●	●	●	●	●	
Sysselsatta högutbildade	●	●	●	●	●		
Kunskapsintensiva yrken	●	●	●	●	●		
Nystartade företag	●	●	●	●	●	●	
Investering i forskning och utveckling	●	—	●	—	●	—	
Tillgång till bredband		●	●	●	●	●	
Utsläpp växthusgaser, konsumtion	●	●	●	●	●		
Utsläpp av växthusgaser	●	●	●	●	●		
Förnybar energi	●	—	●	●			
Energianvändning	●	●	●	●	●		
Kollektivtrafikens andel	●	—	—	—	●	●	
Andel med gång, cykel och kollektivtrafik	●	—	—	—	●	●	
Cykelandel	●	—	—	—	●	●	
Insamlat hushållsavfall		●	●	●	●	●	
Återvinning hushållsavfall		●	●	●	●	●	

● Positiv trend mot föregående mätning
● Neutral trend mot föregående mätning
● Negativ trend mot föregående mätning
● Utgångsläge
✔ Mål uppnått enligt RUF5

RAPPORT
2022-02-03

Stockholmsregionen är en snabbt växande huvudstadsregionen med ett starkt näringsliv och attraktionskraft. Befolkningen har ökat med sju procent sedan 2015 och idag bor 2,4 miljoner i länet. Fram till 2030 förväntas storstadsregionen få ett tillskott på 17 000 nya invånare varje år. Det är positivt att befolkningen ökar snabbt, men det ställer också krav på regionen inom en rad olika områden.

Den långsiktiga utvecklingen i Stockholmsregionen följs i RUFSS 2050 upp genom ett antal indikatorer. Dessa indikatorer finns från och med 2022 tillgängliga via Region Stockholms hemsida där de uppdateras löpande. De regionala delmålen som indikatorerna mäter är formulerade på olika sätt med olika förutsättningar vilket gör att de inte enkelt går att visa graden av måluppfyllelse. Däremot går det få en överblick över hur Stockholmsregionen ligger till i förhållande till de uppsatta målen för 2030 i webbapplikationen samt i bilagans appendix. Eftersom alla indikatorer inte uppdateras årligen bör de främst studeras i ett längre trendperspektiv.

Tabellen på föregående sida ger en övergripande bild över trenden i länet. Färgen på cirklarna illustrerar utvecklingen från föregående års mätvärde. Inom en rad olika områden har Stockholmsregionen gått i rätt riktning under flera år. Fler har tillgång till snabbt bredband och i skolan är det en allt större andel av eleverna som klarar gymnasiet inom tre år.. Skillnaderna i förvärvsfrekvens mellan utrikes- och inrikes födda fortsätter att minska, både för kvinnor och män.

Även inom miljöområdet fortsätter Stockholmsregionen att utvecklas i rätt riktning. Direkta utsläpp av växthusgaser minskar och under 2019 var utsläppen 1,9 ton per person. Även energianvändningen har minskat och uppgår till 18,8 MWh per person. Insamling av hushållsavfall har också haft en stabil trend; det insamlade hushållsavfallet per person blir allt mindre. Det är positivt att flera indikatorer inom miljöområdet går i rätt riktning, men omställningen går långsamt och behöver skyndas på.

Inom några områden har utvecklingen varit negativ under flera år. Det gäller exempelvis bostadsbyggandet som inte når upp till målet om 22 000 bostäder per år. Återvinningen av hushållsavfallet har legat på ungefär samma låga nivåer under flera år; 32 procent samlas in för återvinning vilket är långt från målet om 70 procent 2030.

Utvecklingen över tid visar att det har skett ett trendbrott för Stockholmsregionen inom några områden. Antalet nystartade företag ökade 2020 efter några års nedåtgång. Andelen som anger att oron för brott påverkar livskvaliteten har under 2021 återgått till 2019 års nivåer efter en tillfällig uppgång 2020. Medellivslängden minskade för män och stagnerade för kvinnor år 2020 till följd av höga dödstal i covid-19. Pandemin har också påverkat arbetsmarknaden och andelen

förvärvsarbete minskade under 2020 för första gången på länge. Även kollektivtrafiken drabbades hårt när resorna minskade. Kollektivtrafikens andel minskade från 48 till 29 procent mellan 2019–2020. Däremot är det en större andel som väljer cykeln; cykelandelen har ökat från sju till tio procent.

Sammanfattningsvis visar uppföljningen av indikatorerna att det finns områden där trenden är positiv och måluppfyllelsen är nära. Det finns också områden där det krävs insatser för att vända utvecklingen. Det gäller framförallt bostadsbyggandet. Samtidigt bör det poängteras att RUFSS är omfattande och indikatorerna i sig inte ger hela bilden av Stockholmsregionens styrkor och utmaningar. I nästa kapitel finns en uppföljning av regionens nio regionala prioriteringar. Den ger en kompletterande bild till indikatorerna; med större fokus på hur det har gått 2021 och viktiga utmaningar kommande två till tre åren.

3. Hur det har gått 2021?

Det här kapitlet ger en samlad bedömning av utvecklingen i Stockholmsregionen under 2021 inom de nio regionala prioriteringarna. Ambitionen är att visa så aktuella data som möjligt men i vissa fall finns hänvisningar till 2020 då det inte finns tillgång till nyare data. Mer utförliga analyser och källförteckningar för samtliga nio regionala prioriteringar finns i bilaga 1.

De senaste åren har bostadsbyggandet varit på höga nivåer ur ett tjugooårsperspektiv. Trots det har bostadsbyggandet inte ökat till de nivåer som behövs för att täcka behovet och bedömningen, baserat på bland annat Boverkets prognos, är att detta inte heller kommer att ske under de närmaste åren. Prognosen är att minst 14 000 bostäder kommer påbörjas 2021 och 15 000 bostäder år 2022. Samtidigt fortsätter antalet färdigställda bostäder att minska. Snittet under 2015–2020 var drygt 15 500 bostäder och prognosen för 2021 är drygt 14 300 (både nyproduktion och ombyggnationer). Både påbörjade och färdigställda bostäder ligger långt under RUFSS 2050-delmålet om 22 000 färdigställda bostäder per år fram till 2030.

De regionala stadskärnorna i länet fortsätter att utvecklas. Befolkningen växer, bostadsbyggandet ökar och fler flyttar in än ut. Inrikes flyttnetto landade enligt Statistiska Centralbyrån på + 1 000 personer 2020, vilket kan jämföras med centrala stadskärnan och Stockholmsregionen i helhet som hade ett negativt flyttnetto samma period. Skillnaderna mellan kärnorna är däremot stora, vilket enligt regionledningskontorets bedömning beror på att stadsutvecklingen har kommit igång i olika omfattning. Näringslivets utveckling i kärnorna går långsammare än boendeutvecklingen, i synnerhet vad gäller nya företagsetableringar och arbetsplatser. Enligt Företagsdatabasen (SCB) har antalet anställda i

RAPPORT
2022-02-03

stadskärnorna ökat med cirka två procent mellan kvartal fyra 2020 och kvartal fyra 2021. Antalet arbetsställen blev 500 fler under samma period.

För resandet har pandemin haft (och har fortsättningsvis) stora effekter. Under pandemin minskade det totala resandet i befolkningen, och andelen bil- och cykelresor ökade på bekostnad av kollektivtrafikresandet. Under hösten 2021 har pandemins effekter på resandet minskat och antalet resor (alla trafikslag) tycks vara på väg mot samma nivå som före pandemin. Det är dock svårt att säga vilka de långsiktiga effekterna för resvanorna blir. Det hänger även ihop med möjligheten och viljan till distansarbete. Uppföljningen visar även att laddningsbara bilar i länet har ökat kraftigt från 79 000 år 2020 till 127 00 i november 2021. Infrastrukturen byggs ut och laddningspunkter ökar; totalt finns 3 612 laddningspunkter i länet, varav 64 procent av dessa är lokaliserade i Stockholms stad. Transportsektorns klimatpåverkan är fortsatt hög även om det långsamt går i rätt riktning.

Även på arbetsmarknaden har pandemin haft stor inverkan. Arbetsmarknadsstatistiken visar att arbetslösheten i länet har sjunkit under 2021 efter uppgången i början av pandemin. Däremot har långtidsarbetslösheten ökat, i synnerhet för gruppen som varit arbetslösa 24 månader eller längre (+42 procent sedan 2019). I skolan är det en större andel gymnasieelever som klarar sin examen på tre år trots att Skolinspektionen har konstaterat negativa effekter med distansundervisning. Även data för grundskolan uppvisar en positiv trend gällande behörighet till gymnasieskolan. Däremot är det ett fortsatt minskat antagande på yrkesprogram.

Gällande Stockholmsregionens forskning och innovation har fem strategier beslutats som nu stärker de komparativa fördelarna för att utveckla och förbättra Stockholmsregionens forskning, innovation och tillväxt ytterligare. Utgångsläget är bra, Stockholmregionen är den mest innovativa regionen i Europa, enligt EU:s Innovation scoreboard 2021, och har flera framgångsrika universitet och högskolor.

Stockholms län var svårt drabbat under 2020 av överdödlighet, särskilt under den första vågen. Under 2021 har dödligheten (till och med vecka 44 i Folkhälsomyndighetens statistik) legat närmare en normaldödlighet i befolkningen. Uppföljningen visar att Stockholmsregionen har en generell sett god folkhälsa men det finns indikationer (exempelvis medellivslängd, och gymnasielevernas hälsa) på att hälsan har påverkats negativt av pandemin. Det finns inomregionala skillnader i folkhälsa, och de skillnader som syns i vaccinationstäckning är ett tecken på de skillnader i hälsa som fanns sedan tidigare. Skillnaderna finns inom och mellan grupper, geografiska områden och beroende på vilka socioekonomiska förutsättningar människor har.

Pandemin har haft negativa effekter på vissa delar av länets näringsliv, speciellt besöksnäring, vars höga andel småföretag har drabbats särskilt hårt. Även kultursektorn, som i likhet med besöksnäringen domineras av småföretag, drabbades hårt av pandemin. Enligt statistik från Stockholm Business Region var antalet utländska gästnätter drygt hälften så många (-57 procent) under september 2021 jämfört med samma period 2019.

Pandemins effekter på hela näringslivet blev inte så omfattande som tidigare befarades och under 2021 har det skett en konjunkturuppgång och stark tillväxt, speciellt inom vissa branscher såsom tech, life science, logistik och avancerad produktion. Enligt Företagsdatabasen ökade antalet anställda i länet med fyra procent mellan 2020–2021 (kvartal fyra), och antalet arbetsställen blev 8 600 fler under samma period. Näringslivet i Stockholms län har en stark internationell prägel och nästan var fjärde anställd inom länets näringsliv tillhör ett företag som ägs eller kontrolleras från utlandet. Invest Stockholm, som arbetar med företagsetableringar, har under 2021 lyckats attrahera 25 investeringar och etableringar till Stockholmsregionen.

3.1 Regional samverkan

Samverkan är en av grundförutsättningarna för att aktörerna i Stockholmsregionen ska nå mål och vision med RUFSS 2050. Det är även en viktig del av Region Stockholms regionala utvecklingsansvar. Därför har det gjorts en särskild analys av samverkan kring de regionala prioriteringarna.

Inom flera områden bedöms det finnas en väl etablerad samverkansstruktur som drivs av olika aktörer i länet. Detta gäller exempelvis kring bostadsfrågor, regionala stadskärnor och transportfrågor. Utmaningen här är främst att säkerställa att samverkan kontinuerligt anpassas till identifierade utmaningar och är ett direkt stöd till måluppfyllelsen.

Under 2021 har samverkan skett via framtagande av olika planer/strategier (exempelvis Länsplan, Cykelplan, Näringslivs- och tillväxtstrategi inklusive Life science-strategi, Forsknings-, utbildnings- och utvecklingsstrategi samt Innovationsstrategi). När dessa planer och strategier ska implementeras kommande år är det viktigt att den samverkan som föregått planerna omvandlas till en resultatriktad samverkan med fokus på genomförande.

Även nya samverkansstrukturer har skapats under 2021, exempelvis Kompetensarena Stockholm, Fordonsdalen, Klimatarena Stockholm, Teknikcollage och Arena Folkhälsa.

Samverkan som skulle behöva utvecklas ytterligare avser insatser som skapar medvetenhet och intresse för yrkesutbildningar. Det finns för få

möjligheter för framtida elever att prova på olika yrken och det behövs insatser som når ut till en bredare och yngre målgrupp. Här är samverkan mellan såväl kommuner, Region Stockholm som företag och branschorganisationer viktiga.

4. Nyckelfrågor för kommande år

Stockholmsregionen står inför ett antal utmaningar där kraftsamling behövs. I årets uppföljning av RUFSS, som har fokus på de regionala prioriteringarna, identifieras tre grundfaktorer och sex nyckelfrågor som påverkar Stockholmsregionens möjligheter att nå de uppsatta målen och behöver stå i fokus kommande år.

Tre grundfaktorer:

- **Befolkningsutvecklingen:** Senaste tio åren har länet haft en stark befolkningstillväxt. Framöver väntas takten minska något men länet fortsätter att växa med omkring 17 000 nya invånare varje år fram till 2030. En snabb befolkningstillväxt ställer krav på länets förmåga att växa och tillgodose behovet av bostäder, infrastruktur och service.
- **Covid-19 pandemin:** Pandemin har gett märkbara effekter på länets utveckling exempelvis vad gäller folkhälsa, arbetsmarknad och resvanor. Pandemin fortsätter att präglade Stockholmsregionen även kommande år.
- **Klimatomställningen:** Klimatarbetet fortsätter att intensifieras kommande år. Stockholmsregionen har en positiv utveckling inom flera klimat- och miljöområden, tex direkta utsläppsnivåer, men omställningen går långsamt.

Sex nyckelfrågor för kraftsamling

1: Bostadsförsörjning och attraktiva livsmiljöer

De senaste åren har bostadsbyggandet varit på höga nivåer ur ett tjugoårsperspektiv. Trots det når bostadsbyggandet inte upp till målet i RUFSS. Det finns en utmaning i att matcha bostadsutbudet med demografin och byggtakten riskerar påverkas av osäkerheten kring tillgången på cement. Senaste året har fler flyttat ut än in till länet och bostadspriserna har ökat. Under 2021 har behovet av tillgång till attraktiv vardagsnära natur ökat som följd av pandemin och införda restriktioner. Det finns goda möjligheter med stadsutveckling i täta miljöer men målkonflikter kan uppstå exempelvis vad gäller buller. Attraktiva livsmiljöer handlar också om möjligheten att främja näringslivsetableringar och bygga blandstad, något som är en utmaning i de regionala stadskärnorna.

2: Stärk regionala grundförutsättningar för tillväxt

Stockholmsregionen är Sveriges tillväxtmotor och en ledande tillväxt-, kultur och kunskapsregion med nästan en tredjedel av Sveriges bruttonationalprodukt (BNP). Det är viktigt att inte olika externa aktörer tar Stockholmsregionens styrkor för givna. Det råder en internationell konkurrens och förutsättningarna kan snabbt förändras. Att stärka de regionala grundförutsättningarna handlar om att Stockholmsregionens aktörer fortsätter att arbeta aktivt med frågor som: en fungerande bostadsmarknad, kapacitetsstark transportinfrastruktur, elkraftförsörjning, internationell tillgänglighet, tillgång till kompetens samt trygghet och säkerhet.

3: Omställning i transportsektorn

Transportsektorn står för cirka hälften av länets direkta klimatpåverkan och tydliga åtgärder behövs för att främja kollektivtrafik, gång, cykel och hållbara godstransporter. Andelen bilresor ökade under pandemin vilket är en utmaning både i förhållande till bilresornas klimatpåverkan och vad gäller kapaciteten i transportsystemet. Bilen är fortfarande det dominerande transportmedlet för resor i länet.

4: Kompetensförsörjning

Behovet av kompetensförsörjning i Stockholmsregionen är stort och växer inom många branscher vilket både SCB samt Arbetsförmedlingens prognoser visar. Det finns vissa branscher med låg attraktion där olika insatser behövs för att kunna tillgodose behovet av kompetensförsörjning. Samtidigt pågår en strukturomvandling inom vissa branscher och vissa personalgrupper riskerar att slås ut från arbetsmarknaden parallellt med att långtidsarbetslösheten har ökat. Inom vuxenutbildningen och den högre utbildningen krävs det en god utbildningsplanering mellan utbildningsanordnare, lärosäten och branscherna för att kunna tillgodose arbetsmarknadens behov av kompetens.

5: Skillnader i folkhälsa

Det finns inomregionala skillnaderna i hälsa och utöver de direkta konsekvenserna, så påverkar hälsoskillnader andra samhällsutmaningar såsom den sociala sammanhållningen, tryggheten och förtroendet för myndigheter. De inomregionala skillnaderna i hälsa kan i stort härledas till ojämlika livsvillkor och levnadsförhållanden. De skillnader som syns i vaccinationstäckning är också ett tecken på de skillnader i hälsa som fanns sedan tidigare. Förutsättningarna att leva hälsosamma liv i sitt närområde skiljer sig åt mellan olika områden, där exempelvis socioekonomiskt utsatta områden har en högre förekomst av trångboddhet, lägre nyttjande av trygga och kvalitativa grönområden samt högre exponering för buller och luftföroreningar vilket påverkar hälsan negativt.

6: Elförsörjning

I Stockholmsregionen är situationen för överföring av el tidvis ansträngd.

Då Stockholm är en tillväxtregion förväntas situationen förvärras.

Utbyggnad av överföringskapacitet från stamnätet pågår, men kommer vara färdigt tidigast år 2026. Elförsörjningen behöver säkras för att möjliggöra en omställning i transportsektorn, och attrahera näringslivetableringar till Stockholmsregionen.

Bilaga

1. Uppföljning av RUF5 2050 – underlag regionala prioriteringar